

افراطی گری بین المللی و نقض حریم خصوصی

محمد غلامعلیزاده^۱، فرشید گودرزی^۲

^۱ عضو هیئت علمی دانشگاه پیام نور

^۲ فارغ التحصیل کارشناسی ارشد حقوق خصوصی

نام و نشانی ایمیل نویسنده مسئول:

فرشید گودرزی

f_465@yahoo.com

چکیده

هرچند در این جامعه مدرن بین المللی جای برای افراطی گری وجود ندارد، اما بعضاً این نوع افراط در برخی از اجتماع به وضوح مشاهده می شود، که ما در این تحقیق توصیفی تلاش برای این داشتیم تا با تعریف افراط، خشنونت، نقض حریم خصوصی را به طور مشخص مورد بررسی قرار دهیم. که چرا برخی جوامع وبه چه دلیل با چنین بحرانی مواجه می شوند و دولتها با چه رفتاری میتوانند افراط گرای رازبین ببرند، و نقش کشورهای پیشرفته و جامع بین المللی در رابطه با این موضوع چگونه خواهد بود. هرچه جامعه پیشرفته بین المللی نسبت به این موضوع بی اعتنا باشند، و یا در بوجود آمدن این افراد افراطی نقش داشته باشند، زلزله این نوع گرایش بنیان جامعه آنها را خواهد لرزاند و آسیب این نوع خشنونت گریبان آنها را خواهد گرفت، پس تمام جامعه بین الملل نه پرورش بلکه باید در ریشه کن کردن نوع این تفکرات تلاش کنند تا هیچ جامعه ای در این موضوع آسیب نبیند. فلذا در ادامه باید خاطر نشان نمود که در پس این نوع خشنونت ها اولین چیزی که آسیب می بیند حریم خصوصی خواهد جایگاهی که برای هر شخص محترم و قابل احترام می باشد. هیچ نوع بشر حاضر نیست این حرمت و محرمانگی خود را در تعرض افراد خودسر ببیند پس به طور فطری درمقابل آن ایستادگی می کنند، خواه این حریم خانواده او باشد یا تمامیت ارضی یک کشور که تمام قدم درمقابل بنیان گران افراطی ایستادگی می کنند. تادست تعرض آنها را از حریم خود قطع نماید.

واژگان کلیدی: نقض حریم خصوصی، تروریسم بین المللی، افراطی گری، حق شهروندی، امنیت.

مقدمه

تقریباً از همان آغاز حیات بشر بر روی کره خاکی، تجاوز و تعدی به حقوق و آزادی های افراد نیز، وجود داشته است. اما در عین حال از زمانی که این تعرضات و ظلم و ستم ها علیه افراد بشر صورت می گرفته، در مقابل تلاش های سازنده و روشنگرانه ای از سوی اندیشمندان، و به طور کلی بشر دوستان برای توسعه حقوق و آزادی های انسانی و حمایت های لازم از این حقوق و آزادی ها انجام یافته که روز به روز در حال تحول و تکامل است. بنابراین افراطی گری به هر نوعی باعث متزلزل شدن حرم خصوصی افراد می شود و همچنین وارد نمودن علایق شخصی و مادی در اعتقادات باعث بوجود آمدن برخی مشکلات در حریم اجتماع می گردد، اگر به تاریخ نگاه گذرا داشته باشیم سیر این تعصبات و خودخواهی را به وضوح می توان یافت. از صدر اسلام کفارمکه تا خوارج و تا عصر امروز بروز القاعده، طالبان و داعش که اوج تعصبات کورکورانه و بی منطق را در دنیای امروزی به نمایش گذاشته اند. فلذا این نوع دگرگونی ها جامعه بین المللی را به چالش بزرگی کشانده است و آن را با تهدیدهای زیادی که نیازمند استراتژی های خاص خود را دارد روبرو کرده، که برخورد با چنین تهدیدات نوظهور بدون شک مستلزم تدوین مسیرهای جامع و کاربردی که مسائل مختلف نظامی و سیاسی و اقتصادی را به طور همزمان و با صرف هزینه ها بتواند بیشترین تأثیر بر رفتار یک جامعه بگذارد. چرا که کشورهای متمدن و پیشرفته بیشتر در معرض تهدید این نوع افراطی گری، و نقض حریم خصوصی می باشند. پس کشورهای پیشرفته امنیت خود را در برقراری امنیت در کشورهای میاندانند که خیزشگاه این نوع تفکرات خشک می باشد. پس باید تدابیری بیاندیشند که حریم این جامعه را از نظر فرهنگی، سیاسی و اقتصادی به صورت بلند مدت حمایت شود یا بستر رشد و پرورش تروریسم و افراطی گر از بین برود و آن اجتماع از این نوع تعصبات دور شده و عدالت اجتماعی در میان افکار مردم هم از نظر فرهنگی و مذهبی و هم از لحاظ اقتصادی و اجتماعی و با رعایت حریم دیگران پیشرفت و به شکوفایی برسد. پس باید متذکر شد برای رسیدن به یک دنیای عاری از جنگ و جلوگیری از به هدر رفتن خون افراد بی گناه همه کشورها فرا خور هر نوع مذهب و فرهنگی با هم متحد شده و مانع بروز نقض حریم خصوصی گردد، پس در این صورت نه تنها کشور پیشرفته بلکه کشورهای دیگر، از این نوع غرض ورزی در امان خواهند بود. چرا که امنیت تضمین شده توسط حاکمان یک کشور خودیکی از عوامل پیشگیری افراطی گری و نقض حریم افراد می باشد. و امثال این نوع افراطی گری در کشورهای بروز می کند که حکومت قانون کم رنگ بوده، و حریم افراد بشدت نقض و دولت مرکزی نمی تواند بر تمامیت ارض خود حکومت کند.

ظهور و بروز تعصب گرایی در نقض امنیت

به طور قطع یقین خود فرهنگ اجتماعی یک کشور اولین قدم برای بروز چنین تفکراتی است و همچنین اقتصاد ضعیف و شکننده و عدم رشد فرهنگی و همچنین اختلافات قومی و فرقه ای و ناراضی نسل جوان از یک سیستم، همگی باعث تسریع در روند شکل گیری این نوع گروه خواهند شد. چرا که نسل جوان به علت ناتوانی اقتصادی و وجود برخی مدارس مذهبی که برخی مسائل افراطی و خشونت را پرورش می دهند و این خود اهرمی خواهد بود برای یکی کردن مردان ناراضی از طریق ایدئولوژی که بارزترین آن طالبان پاکستان و فرقه داعش می باشد که به سادگی حرمت افراد را زیر پا نهاده و کشتار بی رحمانه به راه می اندازند، چرا که این جوانان ناراضی و خام خود به مثابه یک هیزم آماده برای شعله ور کردن این نوع خشونت های کورکورانه می باشد. پس به طور کلی عواملی چون محیط یک جامعه و شرایط بفرنج اجتماعی و اقتصادی و سیاسی و اختلاف قومی و طایفه ای و آموزشهای بنیادگرایی در مدارس دینی خود عوامل افراطی گرایی و بروز و ظهور تروریسم جهانی خواهد شد.^۱ هر چند ضعف خرد گرایی و نقد ناپذیری و ایست در تفکرات سیاسی و فقدان رهبری سیاسی با اندیشه متعارض در یک جامعه هم عوامل دیگری در ظهور این نوع مکتب افراطی تاثیرگذار است. ولی از شکل گیری این مکتب خشونت گرا زمان زیادی سپری نشده است، اما اقدامات نظامی که در حال حاضر انجام می پذیرد امکان نابودی آن در زمان کوتاه بسیار دشوار می باشد، کما اینکه همین گروه کوچک در حال یادگیری و انجام فعالیتهای اقتصادی با کشورهای می باشد که به نوعی در گسترش و پایه ریزی یک حکومت قوی بسیار فعال هستند. اما با چاشنی نقض حریم شهرها و آدمکشی و خشونت نسبت به هم نوعان خود می باشد. بنابراین از آنجایی که دین و مذهب به دلیل اهمیت خاصی که در هستی شناسی و بینش تاریخ نگاران داشته و از مبانی مهم در تبیین تاریخ قلمداد می شود. به نوعی بیان می کند که علت همه این اختلاف تفرقه ناشی از پراکندگی تفکر و فرقه گرایی در میان مسلمین میباشد و همچنین فتنه و فساد افرادی که با دین اسلام مخالف بودن که از صدر اسلام تا به امروز این مخالفت وجود دارد. و تا به امروز گروههایی مثل القاعده و طالبان و داعش که با کشتار افراد بی گناه به صورت وحشیانه چهره صلح طلب اسلام را مخدوش می کنند، هر چند هر انسان عاقل با کمی

^۱ حمید احمدی، مقاله: طالبان پاکستان: علل پیدایش، ماهیت و چالشهای امنیتی

تأمل می‌تواند اسلام صلح طلب و دیگر خواه را با گروهی که تفکرات افراطی خود را به دین و مذهب نسبت می‌دهند و مجوزی برای خود صادر می‌کنند برای کشتار افراد بی‌گناه و نقض حریم آن، همین آشکار شدن ظلم و بیداد و تفرقه در میان مسلمین که باعث شده تا بیگانگان بر مسلمانان چیره شوند. به عبارتی عدم اجرای عدالت اجتماعی و رعایت نکردن قوانین عرفی و همچنین فسق و فجور و فساد که باعث سوء استفاده دیگران شد، و منجر به پیدایش این گروه‌های خشک مقدس که افعال خلاف رسوم بدعت نهادند، یعنی کسانی که بر خلاف شریعت عمل نمودند و قرآن را به مراد خویش تاویل و تفسیر نمودند. که در هر زمان ظهور می‌کنند و جامعه جهانی را به چالش میکشاند.^۱

نقض حریم توسط افراطیون و تدابیر کشورهای بین‌المللی

هر چند در زمان جنگ سرد، دنیا با تحولات زیادی به چالش کشانده شد اما جامعه بین‌المللی بعد از فروپاشی شوروی سابق سر سلامت بر روی زمین نگذاشت، از جمله حادثه ۱۱ سپتامبر که امنیت بین‌المللی را دچار تحولات بس شگرفی نمود دیوار آهنی که آمریکا و برخی از کشورها در اطراف سرزمین خود کشیده بودند را بی‌معنا نمود. همین باعث شد آمریکا و تمام کشورهای اروپایی برای مبارزه با تروریسم جهانی و افراطی‌گری هم سو و همگام شوند. و با حمله به افغانستان و عراق اوج تشنج و نقض حریم کشورها را به نمایش گذاشتن هرچند در بحران افغانستان تا حدودی موفق عمل کردن اما در عراق و همچنان کشتار غیر انسانی افراد غیر نظامی به چشم می‌خورد و متأسفانه جامعه بین‌الملل نظارگر این نمایش می‌باشد. و از هم پاشیدگی این کشورهای ضعیف مثل افغانستان و عراق خود باعث ظهور و بروز گروه‌های افراطی و شبکه‌های تروریستی خواهد شد که از بین بردن آن بسیار دشوار و تبعات زیادی خواهد داشت، مثل کشور عراق و سوریه که با ظهور داعش این گروه افراطی که کشورهایی مثل آمریکا و روسیه و ناتو نتوانستن آنچنان شاید و باید در از بین بردن آن کار از پیش ببرند. زیرا این گروه ها با فروش نفت و بدست آوردن دلارهای نفتی و یارگیری از افراد هم فکر خود باعث رشد و گسترش این گروه تروریستی شده است. در مسیر رفتار دولت مرکزی هم بسیار سازنده می‌باشد چرا کشورهای مثل عراق و سوریه باید طوری با مردم خود رفتار کند و آنها را جذب خود و اطمینان خاطر دهند. تا مردم آن جامعه به خاطر معیشت و مسائل مالی جذب این گروه‌های افراطی نشوند، به عبارت دیگر در صورتی حکومت مرکزی می‌تواند کشور بحران زده خود را از زیر افراطیونی خارج کنند، که مردم آن جامعه را با حس اعتماد واقعی به طرف حکومت مرکزی سوق نمایند، در غیر اینصورت با طرفداری اکثریت مردم از این گروه‌های افراطی و تروریستی ورها کردن حریم خصوصی خود باعث تضعیف و فروپاشی حکومت مرکزی خواهد شد. (در ضمن جلب قلوب و دلها و افزایش مشروعیت نزد بومیان یک کشور صورت بگیرد، این مسأله باعث کاهش حداکثری تلفات غیر نظامیان در هنگام انجام عملیات نظامی است) و در مقابل هرچه حمله حکومت به غیر نظامیان بیشتر باشد و تلفات افراد عام مردم در اثر حملات نادرست اتفاق بیافتد، نفرت مردم نسبت به حکومت و ناچیان یک کشور بیشتر خواهد شد و این خود عاملی خواهد بود در دست افراطیون و تروریستها که مردمان ناراضی و زخم خورده از دولت را به سمت خود جذب نمایند.^۲ به عبارتی امروزه موضوع اصلی که پس از بهار عربی، ذهن دنیا را به خود مشغول نموده ظهور گروه‌های افراطی و تروریسم جهانی و همچنین افزایش نقض حریم میباشد، از جمله داعش، القاعده و طالبان در کشورهای همسایه ایران که گروه‌های جاهل مسلک و خشونت‌زا میباشند که نگرانی برخی از کشورها نفوذ این افراطیون به مردم جامعه شان می‌باشد. چرا که با افرادی روبرو هستیم که مرگ را رهایی و آزادی می‌دانند و نگرش این نوع از افراد در حال گسترش اند، نه می‌توانیم آنها خیلی زود حذف و از بین برد و نه می‌شود به راحتی از کنارش عبور کرد. فقط باید از ایده‌های مخوف آنها آگاهی پیدا نمود و از رخنه کردن در افکار عامه مردم جلوگیری نمود. اگر کمی دقت کنیم این گروه افراطی که خود را دولت اسلامی عراق و شام می‌داند (داعش) از افکار ضد غربی و امریکایی اسامه بن لادن سرچشمه می‌گیرد. و از افغانستان و پاکستان به عراق و به سوریه و شام رسیده است. با این جهل مقدس خود ممکن است پایگاه و طرفدارانی برای خود در این دو کشور فراهم کنند البته آنها با این خشونت اهدافی را دنبال می‌کنند، از اینکه مردم با دیدن اینطور صفحه های آدم کشی، تاب مقاومت را از دست بدهند و جرأت ایستادگی جلوی این گروه جنایتکار را نداشته باشند. بنابراین در پس همه این رفتارها چند نوع تفکر در از بین بردن حریم خصوصی یک جامعه وجود دارد: از جمله ۱- تشکیل حکومت به همراه خشونت ۲- از بین بردن دشمنان ۳- تفکر تکفیری و تأکید ۴- یارگیری از بین جوانان اروپایی و آسیایی می‌باشد.

^۱ سید ابوالفضل رضوی - بینش تاریخ نگارانه ابوالقاسم عبدالله کاشانی با تأکید بر رویکرد اعتقادی وی، پژوهش‌های علوم تاریخی، دوره ۵ شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۲

^۲ محمدرضا تخشید، عملیات تأثیر محور، استراتژی ایالات متحده در افغانستان، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۱، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۰ صفحات ۳۷-۲۱

نقش برخی از کشورها در بروز افراطیون و نقض حریم خصوصی

بیشتر افرادی که در گروه داعش هستند از اروپا سفر کردند، مخصوصاً مسلمانانی که در اروپا نامشان لکه دار شده یا هنوز همان حس غرب ستیزی را درون خود پرورش می دهند. بنابراین جهان غرب با پرورش دموکراسی خواهی در جامعه باعث کنار زدن این نوع افرادی که حس هویت در جهان غرب ندارند شده است. پس روزنه امید این افراد همین گروههای افراطی می باشند که به آن پناه می برند. ناگفته نماند که ۱۰ الی ۱۵ درصد از افرادی که به سوریه سفر می کنند زن هستند. چرا که با وجود مشکلات در خانواده و عدم استحکام خانوادگی در آن جامعه و سرخوردگی و بحران باعث جذب زنان در این گروه شده اند. در کنار این سرخوردگی یک ارتباط بین دین پنداری با نقض حریم و خشونت افراطیون وجود دارد که نباید آن را نادیده گرفت در این نوع خشونت ها و کشتن افراد بی گناه به عنوان مخالفان شرع نقش دین را به عنوان یک امر انتزاعی در شکل دهی نیروهای داعش تصور نمود، چرا که برداشت فکری یک فرد یا گروهی از دین می تواند همچون یک شمشیر دو لبه باشد که گاهی اگر این افراد اگر بخواهند سلاقی شخصی و نفسانی خود را در آن وارد کنند، باعث گمراهی می شود. ولی اگر کلام خداوند را با دید آگاه به آن بیاندیشند به سر منزل مقصود و مدینه فاضله خواهند رسید. ناگفته نماند همان طور که دین باعث رشد و تعالی تفکرات عالی، خوش بین به محیط اطراف و التزام به اخلاقیات می شود، همان قدرت را خواهد داشت که همان رفتار اختلال آمیز و خلاف نظم عمومی را فعال کند و فرد را با مفاهیم احساس گناه و وسوسه شیطنی به مسیر نادرست و وحشتناکی هدایت کند که باعث افول کرامت انسانی و دست به خشونت زدن علیه هم نوع خود از روی کینه ورزی و عداوت خواهد شد. که همه اینها در یک نقطه جمع می شود که نقطه عطف پیشوایی این گروه می باشد.^۱

حق دفاع از تمامیت ارضی و برقراری حسن همجواری بین المللی

میهن دوستی قانونی تئوری هر شهروند وفاداری مدنی برای جوامع دموکراتیک است که هدف میهن دوستی قانونی به عنوان مجموعه عقاید و گرایش هایی که شکلی از دموکراسی لیبرال از قانون را تقویت می کند، ایجاد برابری و آزادی برای افراد جامعه می باشد، این مسئله باعث می شود که شهروندان در این جامعه آزاد و برابر همدیگر را قبول داشته باشند و تایید کنند بنابراین میهن دوستی و حفظ حریم بین المللی هنگامی مجال ظهور می یابد. بنابراین حسن همجواری نه تنها یک اصطلاح سیاسی در ارتباط بایک سرزمین و میان کشورها می باشد، بلکه کاربرد بین المللی نیز دارد. به عبارتی میان اهل یک محل، یا در روابط دو همسایه که در کنار هم زندگی می کنند نیز مطرح می شود. داشتن بهترین خانه، اما با همسایه ای بد و ناهنجار و مردم آزار، بسیار غیرقابل تحمل هست افراد عاقل و هوشیار، در جایی خانه بر می گزینند که محلش خوب و همسایگانش سالم و با فرهنگ باشند. و گرنه، یا باید خانه را عوض کنند، یا عمری در رنج و عذاب به سر برند حال این مسئله را در حد دو کشور تعمیم بدهید که اگر باهم تعامل فرهنگی و سیاسی اقتصادی داشته باشند، مردمان آن کشور به راحتی در سرزمین و قلمرو همدیگر وارد می شوند و به نوعی در پیشرفت یکدیگر تاثیر گذار هستند اما برعکس اگر دو کشور که مرزهای مشترک دارند. در تخاصم و دشمنی باشند مطمئناً مسائل فرهنگی و سیاسی به چالش کشیده می شود مثل کشور ایران و عراق که هشت سال باهم در جنگ بودن... و یا دو کشور برزیل و آرژانتین که بطور سنتی سالها باهم در تعارض هستند و از لحاظ فرهنگی همدیگر را نفی می کنند. بنابراین همسایه خوب، نعمتی ارزشمندی است همیشه دلها متوجه جایی می شود که دوستی و نیکی از آنجا بجوشد و بترآود. هر جا که منبع خیر باشد، افراد هم گردهم می آیند و جامعه، دلگرم شده، محیط هم آباد می گردد. نقش رفتار نیک در همسایگی و در ایجاد تجمعهای پرشکوه و الفتهای بسیار پر رنگ است. کما اینکه در دین اسلام هم این مسائل بیان شده است و در حدیثی از امام صادق (ع) آمده است. آنکه همسایگی اش نیکو باشد، همسایگانش روزافزون می شود. حَسْنُ الْجَوَارِ یَعْمُرُ الدَّيَّارَ وَ یَزِيدُ فِی الْأَعْمَارِ. بنابراین رفتار و کردار دولتها در تعامل با یکدیگر در روابط بین المللی تعیین کننده است. و در قانون حقوق بشر در ماده یک چنین بیان شده است: «تمام ابنای بشر آزاد زاده شده و در حرمت و حقوق با هم برابرند. عقلانیت و وجدان به آنها ارزانی شده و لازم است تا با یکدیگر برادرانه رفتار کنند»^۲

عوامل نقض حریم خصوصی بین المللی

در بادی امر باید مفهوم این اصطلاح و بارمعنایی آن روشن و آشکار شود و حقوق مترتب بر وی نیز بیان گردد. که چطور این حریم به وسیله عوامل گوناگون عملاً، نقض می شود.^۳ گفتنی است که بحث حقوق بشر^۱ هم از جمله موضوعی مرتبط با این مسئله می باشد و بهترین

^۱ سایت ایرنا، تحلیل پدیده داعش از منظره روانشناسی سیاسی، ۱۰ آبانماه ۱۳۹۴

^۲ هاشمیا نفر؛ سیدعلی، جلالی، مینا، واکاوی مفهومی دل بستگی ملی، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، دوره اول، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۱، ص ۱۱۹۷ الی ۲۰۵

^۳ غلامعلیزاده، محمد، حقوق شهروندی در آئینه فرمان ۸ ماده ای حضرت امام خمینی (س) با تاکید بر حق امنیت خصوصی سایت جماران. ۱۳۹۲

شاهد آن، این منشور اخلاق جهانی و به اخص ماده 12 اعلامیه جهانی حقوق بشر می باشد که زندگی خصوصی و امور خانوادگی را در پناه قانون قرار می دهد و آزادی و اختیار و امنیت را در زمره ی حقوق بشر جهانی می داند، این ماده مقرر می دارد «احدی در زندگی خصوصی، امور خانوادگی، اقامتگاه یا مکاتبات خود نباید مورد مداخله های خودسرانه واقع شود و شرافت و اسمش نباید مورد حمله قرار گیرد، هرکس حق دارد در مقابل این گونه مداخلات و حملات مورد حمایت قانون قرار بگیرد» چرا که موضوع شهروندی که ارتباط مستقیم با این موضوع دارد، شامل «مسئولیت پذیری شهری، قانونمند بودن شهروندان، هنجار پذیری از الگو های شهرنشینی» هم می باشد.^۱ بنابراین در تعریف شهروندی می توان گفت که شهروندی کسی است که حقوق فردی و جمعی خود را می شناسد و از آنها دفاع می کند، قانون را می شناسد و به آن عمل می کند و از طریق آن مطالبه می نماید، یعنی دفاع از حقوق خودش و فردی که در امور شهر مشارکت دارد.^۲ و اگر بخواهیم جایگاه حریم شهروندی را بهتر بشناسیم میتوانیم به سخن ارسطو اغناء کنیم، از نظر ارسطو یکی از مهمترین عناصر شهر، شهروندان می باشند و ایشان اصل شهروندی را با اقامت فیزیکی در قلمرو یک حکومت یکی نمی داند، زیرا بیگانگان بندگان مقیم شهر هستند. بنابراین آنچه می تواند به مثابه شهروندی تلقی نمود، حق شرکت در تصمیم های دولت و صلاحیت اعمال حاکمیت حکومت است... و به عبارتی در گفتار سقراط چنین بیان شده که انجام وظایف مدنی و خودداری از نقض مقررات جامعه این دو ویژگی از عمدترین مسائل شهروندی می باشد. به همین دلیل است که در مقابل پیشنهاد شاگردانش مبنی بر اینکه از زندان فرار کنید به شاگردانش گفت اطاعت حکم دولت برای حفظ اجتماعی واجب است ولو آنکه حکم دولت به خطا و ضرر شخص باشد.^۳ چرا که همه افراد از جهت انسانیت دارای حداقل حقوقی هستند که ربطی به حیثیت و تابعیت یا مذهب یا نژاد یا رنگ یا جنس آنها ندارد و آنها را حقوق انسانی می نامند و کمیت این حقوق بستگی به طرز فکر اکثریت یک ملت و تمدن و سوابق تاریخی آن دارد، و ضابطه خاصی که معرف کمیت مذکور باشد وجود ندارد. و دول در روابط بین المللی میل دارند که این حداقل حقوق را رعایت کنند.^۴ پس رسیدن به حق، مخصوصا حق آزادی از جمله آمال و آرزوهای انسانها در طول تاریخ بشری بوده هر چند در رسیدن به این حق زمان زیاد و خونهای ریخته شده اما در نهایت بشر به حقوق انسانی و واقعی خود دست پیدا می کرد. این سیر تکاملی نه تنها در دنیا بلکه در کشور ما ایران هم مسیر مشخص خود را طی نموده و تا به جامعه امروزی رسیده است... بی شک غایت نظم اجتماع و هدف از وضع قوانین در هر جامعه ای حفظ حقوق و آزادی های افرادی و انتخابات آزاد بوده که آن جامعه را بوجود آورده است.^۵ از جهت دیگر به تجربه روشن شده که تأمین منافع افراد و حفظ مصالح جامعه در سایه احترام به حقوق و آزادی افراد یک جامعه فراهم می شود.

الف) نقض حریم خصوصی توسط حاکمان و دولتها

به اعتقاد مارک روتن جدی ترین تهدیدها علیه حریم خصوصی از جانب دولتهاست و در افراطی ترین نوع رفتار، هنگامی که حکومت فردی را دستگیر و روانه زندان می نماید منزلت حریم خصوصی وی را تقریباً به طور کامل نفی می کند حکومت همچنین می تواند حریم خصوصی را از طریق برنامه هایی برای تعیین اجباری هویت، آزمایش مواد مخدر، تجسس بدنی یک فرد یا جست و جو در خانه ای، حفظ و پردازش مشخصات افراد در پایگاههای، انجام آزمایشگاه ژنتیک و دروغ سنج از بین برد اینها تنها اندکی از وسایلی هستند برای نقض حریم خصوصی، بنابراین ویژگی تهدیدهای حکومت علیه حریم افراد آنست که به محض استقرار، شهروندان دیگر نمی توانند از انجام خواسته های حاکمیت سرباز بزنند و لاجرم باید اطلاعات مورد نظر را اختیار حکومت قرار دهند. وی با توجه به اقتدار حکومت برای ورود به حوزه حریم خصوصی شهروندان به نکته ای درخور تامل اشاره می کند شفافیت، که هدف بسیار ستودنی و کارکرد جامعه دموکراتیک است، دریافت نظارت حکومتی معنای متفاوتی به خود می گیرد. حکومت به طور معمول خواستار شهروندی شفاف است مردمی که کنشهایشان به سادگی قابل تشخیص و به آسانی قابل نظارت است.^۶ بنابراین قانون اساسی ما نیز، که به طور معمول شیوه ی استخراج و بکارگیری اراده ی

^۱ مجموعه حقوقی که به سکنه یک کشور اعزام از بیگانه و تبعه در مقابل دولت داده می شود در مساله حقوق بشر امر تابعیت نباید دخالت داده شود زیرا این حداقل حقوقی است که انسان در هر جاکه هست باید دارا باشد. در همین معنی حقوق انسان هم بکار می رود.

(جعفری لنگرودی محمد جعفر، پیشین، ص ۲۳۱ شماره ۱۸۴۴)

^۲ مهریزی، مهدی، مقاله دولت دینی و حریم خصوصی، مجله حکومت اسلامی، تابستان ۱۳۷۸، شماره ۱۲، ص ۱۵ و ۱۸

^۳ رضایی، وحیده، زرافشان، نسرین، مقاله حقوق و رفتار شهروندی، معاونت اجتماعی فرهنگی هنری شهرداری کلانشهر تبریز

^۴ زارع، حمید، فلسفه دین، شماره ۷۰، سال هفتم، سال ۱۳۸۹

^۵ جعفری، لنگرودی محمد جعفر، پیشین، ص ۲۳۱ شماره ۱۸۴۱

^۶ سلب حقوق و آزادی های سیاسی و عمومی مانند آزادی شرکت در انتخابات نافذ نیست، همچنین آزادی انتخاب شغل و مسکن و رجوع به دادگاه و انتخاب وکیل. (اصل ۲۰ به بعد قانون اساسی)

^۷ نمکدوست، حسن، اخلاق حرفی ای، حریم خصوصی و حق دسترسی به اطلاعات، مجله رسانه، تهران، تابستان ۱۳۸۵، شماره ۶۶

ملی را معین می کند، همیشه نتیجه ی همه پرسى مردم نیست تا چنین فرض شود که میثاق ملی است. باید پذیرفت که چهارچوب اراده ی ملی همواره خارجی بوده و اعتبار آن به دلیل ضرورت است. از نظر سیاسی، مناسب ترین راه حل میان دولت و مردم این است که قدرت حکومت به پیروی از خواست های ملی اجرا شود. تجربه نیز نشان داده است که به هیچ حکومتی نمی توان چندان اعتماد کرد که ملت بی هیچ قید و مرزی به طور مطلق در اختیار آن قرار گیرد. به همین وجه، در بسیاری از قوانین اساسی، دولت در بخش قانون گذاری نیز از تجاوز به اصول برتر ملی مانند حقوق بشر، مذهب و... منع شده اند. بنابراین، آنچه برای محدود ساختن دولت ها در عمل اهمیت دارد، در مرحله ی نخست سازگار کردن حاکمیت با موانع خارجی و در مرحله ی دوم پاسداری و حمایت واقعی از اصول قانون اساسی است...^۱ اعلامیه جهانی حقوق بشر، میثاق بین المللی حقوق سیاسی و مدنی و در بسیاری دیگر از معاهدات بین المللی و منطقه ای حقوق بشر بر حمایت از حریم خصوصی تاکید شده است تقریباً تمامی کشورهای جهان در ماده ای از قانون اساسی خود به این حق توجه کرده اند دست کم این قوانین، حق مصون بودن محل زندگی و امنیت ارتباطات و فناوری را مورد توجه قرار داده اند بسیاری از قوانین اساسی که نگاشته شده اند، حقوق اختصاصی فرد را در دسترسی و کنترل اطلاعات شخصی خود به رسمیت شناخته اند. البته در بسیاری از کشورهای نیز که در قانون اساسی شان حریم خصوصی به صراحت مورد توجه قرار نگرفته است، دادگاه ها برای محافظت از این حق به قوانین عادی دیگر استناد کردند. این نکته را نباید از نظر دور داشت که نبود یک تعریف خاص به معنای کم اهمیتی این مفهوم نیست به یک معنا تمامی موارد حقوق بشر جنبه ها و ابعادی از حق حریم خصوصی به شمار می روند براساس ماده هشت کنوانسیون اروپایی حمایت از حقوق بشر و آزادی های اساسی سال ۱۹۵۰ همه حق دارند به حریم خصوصی و زندگی خانوادگی، خانه و مکاتبات آنان احترام گذاشته شود. هیچ مقام دولتی نباید از این حق تعرض کند، مگر مطابق قانون و در صورتی که این کار برای مصالح امنیت ملی، امنیت جامعه، رفاه اقتصادی کشور باشد، و پیشگیری از بی نظمی یا تبهکاری، حفظ سلامت اخلاقی یا برای حمایت از حقوق و آزادی های دیگران در یک جامعه دموکراتیک ضروری باشد از نظر بسیاری از نویسندگان انگلوساکسون و فرانسوی حق احترام به زندگی خصوصی عبارت است از حق برخورداری از حریم خصوصی، حق زندگی کردن دور از انظار عمومی تا آنجا که شخص می خواهد... و همچنین از نگاه دیگر در مورد حفظ حریم در جوامع دیگر کشورها از جمله آلمان که گزارش خیرگزاری آن کشور، سازمان حفظ حریم خصوصی بین الملل در جدیدترین گزارش خود اعلام کرد در سال گذشته میلادی دخالت کشورها در امور خصوصی افراد روند صعودی داشته است. بر این اساس یونان از نظر حفظ حریم خصوصی در میان کشورهای جهان رتبه اول را دارد و آلمان که در سال ۲۰۰۶ در صدر این جدول بود، به میانه های آن سقوط کرده است. کنترل مکالمات خصوصی، ارتباطات اینترنتی مانند پست الکترونیک و ارتباطات خارجی از جمله مواردی است که به شدت از سوی برخی از دولت های در مورد شهروندان این کشورها به اجرا درمی آید.^۲ در حالی که در قوانین و حقوق مدنی ضوابط و قواعدی است که رفتار های خاصی مثل نقض عهد یا ورود به حریم خصوصی دیگران منع می کنند برخی ضوابط مدنی دیگر اشخاص را قادر به نیل به اهداف خاصی می کند. مثل تنظیم وصیت نامه قانونی و عقد قراردادهای لازم الاجراء واقعیت آنست که برای حفظ نظم و آرامش جامعه هم قوانین جزائی وهم قوانین مدنی اهمیت دارند.^۳

ب) نقض حریم خصوصی توسط اشخاص

شهروندان با ابزارهای گوناگونی که، امروزه برای گسترش فعالیتهای اقتصادی خود به کار می گیرد حریم آنها در معرض تهدید قرار می گیرد در محیط کار شرکتها در تلاش برای اعمال کنترل بیشتر بر کارکنان خود از طریق مجموعه ای شیوه های نظارتی انجام می پذیرد. این شیوه های نظارت و کنترل شامل شنود مکالمات تلفنی بررسی اطلاعات درون رایانه هایی که کارکنان از آنها استفاده می نمایند و نیز کنترل وب سایتهایی که کارکنان به آنها مراجعه می کنند و در سطح عمومی نیز شرکتها با استخراج اطلاعات پیرامون رفتار اقتصادی مشتریان، حریم خصوصی آنان را نقض می کنند و یا مموکول کردن ارائه خدمات در ازای دریافت اطلاعات از مشتریان وجه دیگری از تعرض شرکتها به حریم خصوصی شهروندان است. و اگر در مواردی که دریافت اطلاعات از مشتریان ضروری باشد حفظ و نگهداری آن برعهده خود شرکت می باشد به طور مثال نشانی مشتری برای ارسال کالای مورد نظر هیچ تضمینی برای استفاده نکردن از این نشانی در موارد نامربوط وجود ندارد. تهدید شرکتها علیه حریم خصوصی کارگران و یا مصرف کننده یعنی کسانی که به دلیل روابط اقتصادی شان با شرکتها خصوصی ناچارند که قسمتی از زندگی خصوصی خود را فاش کنند حال آنکه اگر قدرت انتخاب داشتند آن جنبه ها را خصوصی نگاه می داشتند.^۴

^۱ ویل، دورانت، تاریخ تمدن جهان، ترجمه ضیاءالدین طباطبایی، تهران، انتشارات انقلاب اسلامی "روسو و انقلاب" ص ۲۳۶

^۲ حقیقت، یگانه، روزنامه اعتماد، ویستا مرجع مهمترین عناوین خبری، یکشنبه ۲۴ فروردین ۱۳۹۳

^۳ آندرو، آلمن، مقاله حکومت قانون چیست؟ مترجم، پزشکی مرنندی سعید، مجله دادنامه، مهر ۱۳۸۹ شماره ۵

^۴ نمکدوست، حسن، پیشین، شماره ۶۶

ج) نقض حریم خصوصی توسط تکنولوژی جدید

یکی از نکات کلیدی در نفوذ به حقوق افراد بی دفاع و خوش باور جامعه، پیشرفت فن آوری می باشد. به عبارتی دیگر دستاوردهای فن آوری که بنا به ادعای تولید کنندگان و حامیان آنها به منظور تضمین بیشتر حقوق انسانها و تقویت نقش های نظارتی آنها برای کنترل دولتها نشان ساخته می شود. خود به ابزاری محرمانه و در بسیاری از موارد ناشناخته برای نقض هر چه بیشتر حقوق همین انسانها تبدیل می شود. بطور کلی فناوری شکلهای خاصی به خود می گیرد و چه بسا از طریق فرآیندی که به مثابه ایجاد هدفمند کردن نظام خاص فهم می شود، به اتخاذ نظامهای تازه منجر خواهد شد. مقصود آنست که پیشرفت و ابزارهای نظارت به ایجاد نظام هدفمندی می انجامد. آدمی و سوسه می شود که این فرآیند را به مثابه فرآیندی بالنسبه خود مختار ملاحظه کند لیکن پاسخگو بودن انسان نباید در هیچ نظام نظارتی نادیده انگاشته شود. پس ۲ ویژگی فناوری در قلمرو نظارت را چنین باید برشمارد... ۱- تقویت یعنی توانایی فناوری در افزایش قدرت گردآوری اطلاعات و دخالت در زندگی خصوصی است به طور مثال، لنز زوم دوربین که به گزارشگر امکان می دهد فاصله ای دورتر را مشاهده و رویدادهایی را ثبت کند به گونه ای دیگر به مامور پلیس امکان می دهد که یک ارتباط شخصی را استراق سمع کند و یا بر حسب اتفاق بشنود. ۲- عادی سازی، ویژگی دیگر در تهدید آمیز بودن فناوری علیه حریم خصوصی می باشد که منظور از این اصطلاح توجه به فرآیند ورود فناوری نظارت به زندگی به مثابه فرآیند جاری و طبیعی است. در حقیقت تکنولوژی برای استقرار الگو یا شیوه نظارت مورد استفاده قرار می گیرد. برای روشن شدن بحث می توان این طور مثال زد که دوربینی برای ضبط تصویر صندوق بانک روشن است این یک مثال مثبتی است که استفاده از فناوری نظارت است، زیرا بانک در برابر سرقت و از مشتری به هنگام بروز یک نزاع ساده مراقبت می کند. اما اگر همین دوربین در اتاق پروو نصب شود حتی برای جلوگیری از سرقت، ممکن است برای مشتریان ایجاد مزاحمت کند...^۱ و همچنین در جوامع جهانی و در کمیسیون اصلاحات حقوقی استرالیا در گزارش خود در سال ۱۹۸۳ در مورد نقض حریم افراد توسط فناوری و اطلاعات امروزی و سهولت فراهم کردن این تکنولوژی برای نقض حریم خصوصی دیگران که خود تهدیدی برای آزادی و امنیت و استقلال افراد جامعه می باشد، چنین بیان می کند... «ابزارهای طولانی و فوق العاده ریز این امکان را فراهم آورده است که نامه های موجود در صندوق های پست را با پیچیدن دور آنها از صندوق ها خارج کنند، با اسپری هایی خاص می توان متن بعضی نامه ها را به صورت موقت نامرئی کرد را بخواند و بعضی تجهیزات اسکن الکترونیکی می تواند با توجه به بسیاری از جوهرهای به کار رفته در کاربن ها متن آنها را شناسایی کند».^۲

بررسی روان افراطی گری در نقض حریم خصوصی

به طور کلی روانشناسی سیاسی در دنیای امروز یکی از مسائل نوین محسوب می شود که به رفتار سیاسی افراد در یک جامعه می پردازد که این گروههای افراطی مثل (داعش) یک پدیده سیاسی و روانشناسی محسوب می شود که آشوب ساز می باشد و در چارچوب دو الگو روانشناسی شکل گرفته است. ۱- الگو وضعیت گرا، این الگو به عامل هایی گفته می شود که رفتار سیاسی را شکل می دهد و در واقع شرایط حاکم بر فرد باعث بروز یک رفتار سیاسی خواهد شد. ۲- الگو فرد گرا، باورها و اعتقادات یک فرد، رفتار سیاسی او را ایجاد می کند که در نتیجه این دو الگو اصلی می باشد که یعنی شرایط حاکم بر جهان خاورمیانه، کشورهای عربی و همچنین غربی ها با شیوه نگرش و تفکرات آنان نسبت به پدیده های جهانی با وجود آمدن گروه افراطی مثل داعش و طالبان محسوب می شود. بنابراین به طور کلی استبداد سیاسی در برخی از کشورهای خود باعث دل زدگی مردم از حاکمان خود گردد. حتی پس از جنگ جهانی دوم قاره آسیا و برخی از کشورها زیر حاکمیت حاکمانی بودند که به مردم خود وعده آزادی می دادند و طبقه متوسط جامعه را ترقیب به ستاندن آزادی از طریق حاکمان می کردند. با این حال این مناقشات حل نشده باقی می ماند مثل اختلاف مردم فلسطین و اسرائیل، که دنیای عرب سالها کوشید اما توفیقی در این زمینه به دست نیاورد. به عبارتی هر چند برخی از همین کشورهای عربی ضعف مدیریت خود را فرافکنی می کنند. اما در سال ۲۰۰۲ میلادی گروهی از نخبگان عرب گزارش را برای سازمان ملل تهیه کردند و اعلام نمودند که دنیای عرب در زمینه آزادی و فعالیت های سیاسی مخصوصا در مدیریت توانمندی زنان دچار کمبود و اگر این زخمها را بهبود نبخشد دولت با نتیجه بغرنجی روبرو خواهند شد که اتحادیه عرب به این موضوع توجه ای نشان نداد که مسئله با بهار عربی روبرو شد و دولتها یکی پس از دیگری فروپاشیدن و باعث ظهور افراطیون مذهبی مثل داعش و القاعده گردید. چرا که دولتهایی که گروه میانه رو در بین افراد سیاسیون نداشته باشد و تک محور استبدادی باشد، به بلای خانمان سوز افراطی گری دچار خواهند شد و حریم خصوصی کشور و تمامیت ارضی آن را دست خوش تغییر می نماید.^۳

^۱ تام، برگردت، مجله سیاحت غرب، مهر ۱۳۹۰، شماره ۹۸^۲ The Law Reform Commission of Australia. 1983 Para 94^۳ سایت ایرنا، تحلیل پدیده داعش از منظره روانشناسی سیاسی، ۱۰ آبانماه ۱۳۹۴

نتیجه گیری

هرزمان تعارضات در یک جامعه ترمیم شود و تفکرات مردم در جهت آزادی و همبستگی سوق داده شود آن جامعه در مقابل تعصبات مقاومت و عکس العمل نشان خواهند داد، که خود و اجتماع را دردیوار سنگی ذهن سیاه محصور نکنند، به نوعی انسان هرچه از فقر فرهنگی دور باشد، جامعه ای خواهیم داشت باهوش و آگاه که بدی و خوبی را تشخیص و راه درست زندگی را پیدا خواهد نمود، افراط در هر چیزی باعث از بین رفتن حریم شخصی خود و افرادی خواهد شد که در کنار ما زندگی می کنند. هرچند در کنار این سرچشمه تفکرات ذهنی بشری، تمام حاکمان هم نقش بسزایی را بازی خواهند نمود و باعث می شود این تفکرات ذهنی مثبت در جهت حفظ حریم خصوصی جامعه و شکوفا شدن آن شود و همچنین باعث خواهد شد الگوی برای جوامع دیگر گردد. پس حاکمان یک اجتماع تاثیر بسزایی در نوع رفتار تک افراد جامعه دارند. و اگر در ذهن برخی از افراد جامعه پراز تعصبات منفی باشد بازهم رفتار حکام در نشر و بروز این تفکرات منفی که باعث از بین رفتن نقض حریم شخص می گردد تاثیر گذار است. بنابراین اگر هر کشور به طور متوازن همان منافع انسان دوستانه ای را که برای خود و افراد جامعه خودش می خواهد، برای دیگر کشورها که دارای امکانات کمتری است بخواهد یعنی نقش پدرخوانده برای کشورهای ضعیف تر را بازی کند، مطمئنا جامعه بین الملل عاری از تمام تعصبات خواهد شد. و حریم خصوصی منطقی و جهان بین المللی از نزاع و جنگ در امان خواهد ماند. و این حاصل نمی شود مگر اینکه تمدن بشری نسبت به هم نوع خود در این کره خاکی احساس دلسوزی و محبت نماید. و دست دوست به سوی هم دراز نمایند و از شعله های زیر خاکستر افراط گری آب سرد خاموشی بریزند و از ظهور این نوع افراد در جامعه جلوگیری کنند. تا حریم خصوصی همه اقشار جامعه به کمال حفظ بماند.

منابع و مراجع

- [۱] جعفری لنگرودی محمد جعفر، ص ۲۳۱ شماره ۱۸۴۴
- [۲] حمید احمدی، مقاله: طالبان پاکستان: علل پیدایش، ماهیت و چالشهای امنیتی
- [۳] رضایی، وحیده، زرافشان، نسرين، مقاله حقوق و رفتار شهروندی، معاونت اجتماعی فرهنگی هنری شهرداری کلانشهر تبریز
- [۴] زارع، حمید، فلسفه دین، شماره ۷۰، سال هفتم، سال ۱۳۸۹
- [۵] سید ابوالفضل رضوی - بینش تاریخ نگارانه ابوالقاسم عبدالله کاشانی با تأکید بر رویکرد اعتقادی وی، پژوهشهای علوم تاریخی، دوره ۵ شماره ۲، پاییز و زمستان ۱۳۹۲
- [۶] سایت ایرنا، تحلیل پدیده داعش از منظره روانشناسی سیاسی، ۱۰ آبانماه ۱۳۹۴
- [۷] غلامعلیزاده، محمد، حقوق شهروندی در آیینه فرمان ۸ ماده‌ای حضرت امام خمینی (س) با تأکید بر حق امنیت خصوصی سایت جماران. ۱۳۹۲
- [۸] فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوقی و علوم سیاسی: دوره ۴، شماره ۱ بهار ۹۱ صفحه ۳۷-۲۱
- [۹] محمدرضا تخشید، عملیات تأثیر محور، استراتژی ایالات متحده در افغانستان، فصلنامه سیاست، مجله دانشکده حقوق و علوم سیاسی، دوره ۴۱، شماره ۴، زمستان ۱۳۹۰ صفحات ۳۷-۲۱
- [۱۰] مهریزی، مهدی، مقاله دولت دینی و حریم خصوصی، مجله حکومت اسلامی، تابستان ۱۳۷۸، شماره ۱۲ ص ۱۵ و ۱۸
- [۱۱] هاشمیا نفر؛ سیدعلی، جلالی، مینا، واکاوی مفهومی دل‌بستگی ملی، فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی، دوره اول، شماره ۳، پاییز ۱۳۹۱ ص ۱۹۷ الی ۲۰۵
- [۱۲] نمکدوست، حسن، اخلاق حرفی ای، حریم خصوصی و حق دسترسی به اطلاعات، مجله رسانه، تهران، تابستان ۱۳۸۵، شماره ۶۶
- [۱۳] ویل، دورانت، تاریخ تمدن جهان، ترجمه ضیاءالدین طباطبایی، تهران، انتشارات انقلاب اسلامی "روسو و انقلاب" ص ۲۳۶
- [14] The Law Reform Commission of Australia. 1983 Para 94
- [15] <http://www.utoronto.ca/ian/privacy/privacy.html>
<http://www.answers.com/topic/privach>
<http://www.yahoo.com>
- [16] The International Covenant on Civil and Political Rights
- [17] <http://www.Islamic.Fegh.Org/magazines/feghti11.html>
- [18] The Law Reform Commission of Australia. 1983 Para 94
- [19] Banisar, David, Privacy & Human Rights, An International Survey of Privacy Laws and Development, Washington D.C., 1th edition, Electronic Privacy Information Center, 2000, p. 2.
- [20] Oxford, A dictionary of Law, Edited by Elizabeth A. Martin, UK, Oxford University Press, 2003, p. 381.
- [21] <http://www.answers.com/topic/privacy>
- [22] Ibid.